

Terugblik stand van zaken Participatie

Tijdens de vergadering van Provinciale Staten (PS) op 19 december 2018 is de [participatienotitie](#) Zuid-Holland vastgesteld. Hierbij is de afspraak gemaakt de aanpak uit de notitie na één jaar opnieuw te bezien: hoe is het afgelopen jaar gegaan? Welke resultaten hebben we weten te bereiken? En wat vergt meer aandacht? Via deze rapportage geven we invulling aan die afspraak. De inhoud is ter inspiratie voor de themabespreking over participatie op 8 januari 2020.

U vindt in dit stuk doorlopend quotes van ambtenaren en deelnemers van participatietrajecten:

“Aanpak van de N228 stond bij ons eigenlijk pas voor over een paar jaar in de planning, maar toen bewoners bij ons aan de bel trokken omdat ze de weg te onveilig vonden, hebben we de veiligheidsopgave gecombineerd met de onderhoudsopgave. Er zijn allerlei maatregelen die je kunt treffen om een weg veilig te maken. Fysieke ingrepen, maar ook bijvoorbeeld met gedragsbeïnvloeding en handhaving. In het project N228 Veiliger heeft elk van deze drie aspecten een plaats.

De bewoners vonden het vooral belangrijk om de maximumsnelheid te verlagen van 80 naar 60 km/u. Een maatregel waar wij meestal niet als eerste voor kiezen, maar bij dit project is deze maatregelen gekozen als uitgangspunt. Die keuze heeft er zeker toe bijgedragen dat we nu in een prima verstandhouding samenwerken met het Comité N228 Veilig! Een aandachtspunt is wel dat het comité maar een deel van de inwoners vertegenwoordigt. De groep die voor andere maatregelen zou kiezen of die misschien wel tevreden is met hoe de situatie nu is, zit niet aan tafel.”

Achtergronden notitie & rapportage

Met de participatienotitie hebben PS vorig jaar een visie op participatie, vijf participatieprincipes en een aantal werkafspraken tussen Gedeputeerde Staten (GS) en PS vastgesteld. De visie, principes en beschrijving van het interne samenspel tussen GS en PS gelden als leidraad bij participatie. Het is geen blauwdruk of vastgelegd format, want dat vinden we niet passen bij een organisatie die de maatschappelijke opgaven centraal stelt.

Door de gemaakte afspraken heeft participatie de aandacht gekregen die het op basis van maatschappelijke veranderingen nodig heeft. De provincie bereidt zich voor op de Omgevingswet, die participatie verplicht stelt. Bovendien biedt de notitie de organisatie, maar bovenal onze partners en inwoners duidelijkheid over de provinciale inzet bij participatie. Het afgelopen jaar zijn er verschillende acties uitgevoerd om de afspraken uit de notitie niet alleen een papieren, maar ook een reële werkelijkheid te laten zijn. Deze rapportage schetst een beeld van de ondernomen acties en effecten, benoemt onderdelen die om nadere expliciete aandacht vragen en stelt een aantal vragen die gelden als input voor het verdere gesprek over participatie.

Doelen & acties implementatie

Na vaststelling van de participatienotitie is de ambtelijke organisatie de opdracht gegeven om de gemaakte afspraken verder in te vullen. Hiervoor is een klein en tijdelijk (tot 2020) team samengesteld, dat aan de hand van de volgende doelen werkt aan de implementatie van de participatienotitie:

- 1) Verbeteren samenwerking en rolvastheid tussen PS en GS op gebied van participatie.
- 2) De aandacht voor participatie tot in de haarvaten van de organisatie laten doordringen.
  - a. Participatie een prominentere plaats in programma's, projecten en beleid geven
  - b. Gerichter leren (van toevallig naar bewust bekwaam, van incidenteel naar structureel, en van geïsoleerd naar lerend van elkaar)
  - c. Informatie over participatie is beter vindbaar maken voor zowel in- als externen
- 3) Beter omgaan met maatschappelijke initiatieven en, wanneer van toegevoegde waarde, experimenteren met nieuwe participatievormen.

Per doel staat hieronder een aantal ondernomen acties. Daarnaast geven we een beeld van de resultaten die met deze acties geboekt zijn.

Samenwerking en rolvastheid GS en PS

- Participatie is onderdeel van het besluitvormingsproces van GS. Het college vraagt voor ieder besluit dat behandeld wordt om expliciet stil te staan bij het betrekken van de samenleving bij onze besluitvorming. In beginsel is er altijd sprake van enige vorm van participatie – de naald van het participatiekompas wijst altijd ergens naar.
- Participatie benoemen we in toenemende mate in PS-stukken. Hier is door GS met regelmaat expliciete aandacht voor gevraagd aan de ambtelijke organisatie.
- Gedurende het inwerkprogramma van PS hebben we op 10 april met elkaar van gedachten gewisseld over participatie
- Het college heeft in november 2019 onder de noemer 'Zuid-Holland Ontmoet' een tweetal bijeenkomsten georganiseerd om samen met betrokkenen in Zuid-Holland in gesprek te gaan over het coalitieakkoord. Genodigden waren allen die rondom de collegeonderhandelingen per brief of anderszins een inbreng hadden geleverd, colleges en raden van alle Zuid-Hollandse gemeenten en het provinciale relatiernetwerk van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstellingen, aangevuld met een open uitnodiging via sociale media en lokale kranten. In twee bijeenkomsten hebben ongeveer 275 bezoekers (50% vanuit gemeenten, 50% overige groepen) met elkaar en met de gedeputeerden gesproken. De reacties zijn overwegend positief.

Aandacht participatie in ambtelijke organisatie

- Het team voert veelvuldig adviesgesprekken met ambtenaren over het vormgeven van participatieprocessen. Wij zien dat de animo om participatief te werken groot en groeiende is. Maar de vraag over hoe dit dan het beste aan te pakken, hindert collega's daarbij. In het afgelopen jaar zijn er enkele tientallen adviesgesprekken gevoerd. Hierbij worden de instrumenten van het participatiekompas op gerichte wijze verspreid.
- Informatie over de aanpak en concrete voorbeelden worden gedeeld tijdens interne bijeenkomsten en kennisdelers, bijvoorbeeld over het burgerinitiatief rond de Wippolderlaan en de wijze waarop er 100 circulaire bankjes in samenspraak met ANWB en op aanwijzen van fietsers hebben geplaatst langs provinciale fietspaden.

- We maken via een Intranet-pagina goede voorbeelden inzichtelijk. Zo zijn de participatienota en het participatiekompas met medewerkers gedeeld. Voorbeelden, nieuwsberichten en blogs van succesvolle participatie worden via ditzelfde kanaal gedeeld om de drempel voor participatie te verlagen.
- Participatie krijgt een expliciete plek in opdrachtverleningen en in agendering bij portefeuillehoudersoverleggen. Zo zijn per 15 oktober de formats voor PO-oplegnotities uniform mét expliciete aandacht voor participatie.
- Participatie maakt onderdeel uit van diverse trainingen, zoals de training over professioneel opdrachtgeverschap, procesmanagement, opgavegericht werken en besluitvorming.
- We hebben een externe webpagina over participatie gelanceerd: www.zuid-holland.nl/participatie. Deze webpagina dient als ingang voor externen die willen samenwerken met de provincie, en ontsluit onze participatievisie en het participatiekompas voor het publiek.

Maatschappelijke initiatieven en experimenten

- We hebben een Impactscan laten uitvoeren door MAEX over het effect van initiatieven in Zuid-Holland. Dit is een eerste stap om de behoeften van initiatieven in kaart te brengen en zo ook beter te kunnen inspelen op wat deze initiatieven nodig hebben.
- We experimenteren met diverse vormen van online en offline participatie. Enkele voorbeelden:
  - o We hebben een webinar georganiseerd in het visietraject van de Rijke Groenblauwe Leefomgeving, terwijl deze ter inzage lag. Kijkers konden live vragen stellen over de visie en de gestelde vragen zijn eveneens opgenomen in de nota van beantwoording. De reacties hierop waren zeer positief.
  - o Er is ook dit jaar, in navolging op de eerdere communities over de ambities van het omgevingsbeleid en de berichtgeving van de provincie Zuid-Holland, een online community georganiseerd over de Kwaliteit van het Openbaar Bestuur. Hieronder staan quotes van twee van de deelnemers van de community.
  - o Ter voorbereiding op het groot onderhoud aan de N231 in Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop is er niet alleen overleg geweest met de officiële instanties zoals gemeenten, waterschappen en hulpdiensten, maar ook met zoveel mogelijk vertegenwoordigers van plaatselijke belangenorganisaties (dorpsraden, kerken en Horeca Nederland). Hierop is besloten voor de werkzaamheden het wegvak voor groot onderhoud gedurende drie weken dag en nacht af te sluiten, op een moment in de zomervakantie waarop de bewoners zo min mogelijk overlast ervoeren. Er is bovendien geëxperimenteerd met ontheffingszones om de hoeveelheid sluipverkeer op de lokale wegen te beperken. Eén van de omwonenden schreef hierover de volgende [column](#).
  - o Het streven is om eind 2019 een webpagina te lanceren met mogelijke maatregelen rond het programma Beter Bereikbaar Gouwe. Hier kunnen direct betrokkenen de mogelijke maatregelen raadplegen en hun reactie geven.
  - o Ook is er een start-up challenge uitgezet, in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en gemeente Den Haag om

start-ups aan de slag te zetten met de vraag hoe de representatieve en participatieve democratie dichter bij elkaar gebracht kunnen worden.

“Ik merk dat ik het meepraten in een online community zoals deze heel erg prettig vindt, je kan je mening uiten maar je leert ook van anderen waardoor je over dingen gaat nadenken waar je eerst niet over nadacht en een andere blik op dingen kan krijgen. Daarnaast kan je je eigen mening kwijt en deze ook onderbouwen.”

“Wat werkt er nu beter dan vanuit huis hier aan kunnen meedoen? Een groot obstakel waardoor mensen afhaken is het feit dat ze de deur uit moeten. Dit is meestal veel gedoe en als het een beetje tegenzit werkt het verkeer ook niet mee. Denk hierbij aan een soort van portal waarop je kunt inloggen en vervolgens met de initiators en de overige deelnemers kunt discussiëren. Denk ook dat mensen vrijer zijn als ze dit thuis vanachter de computer kunnen doen in plaats van face to face. Mensen zijn dan toch eerder geneigd hun mening voor zich te houden als deze niet overeenkomt met de anderen.”

Externe aandacht

Naast de bovenstaande doelen en acties hebben we geconstateerd dat andere partijen met interesse onze participatienotitie bestuderen. Hierdoor is de notitie niet alleen een handvat voor onszelf om participatie vorm te geven, maar biedt het ook medeoverheden inspiratie om met participatie aan de slag te gaan. Op die manier draagt de notitie bij aan de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zuid-Holland.

Uitingen van deze interesse zijn het op verzoek geven van workshops en interviews. Zo zijn we mei jl. uitgenodigd om, in het bijzijn van gemeenten, omgevingsdiensten en veiligheidsregio's onze aanpak nader toe te lichten bij de Omgevingsacademie West-Holland. Bovendien heeft de participatienotitie via interviews onder meer een plek gekregen in het Waterschapsblad en het boek 'Participatieverhaal halen'.

Het afgelopen jaar voerden we daarnaast in toenemende mate adviesgesprekken bij gemeenten over participatie. De participatienotitie geeft ons niet alleen de positie om deze rol te pakken, maar is bovendien een handige raadgever in de gesprekken. Een voorbeeld hiervan is de wijze waarop wij de gemeenten op Voorne adviseerden bij hun participatietraject rondom het bepalen van hun bestuurlijke toekomst.

Belangrijkste verbeterpunten

Een jaar is relatief kort. Om die reden zien wij dat er op verschillende punten nog voldoende vooruitgang is te boeken. Ons voornemen is om de inzet op de verdere bewustwording rond participatie komend jaar onverminderd voort te zetten.

We zien bijvoorbeeld dat participatie steeds meer een vanzelfsprekendheid wordt in onze beleidsvorming en -uitvoering. De vraag of er sprake is van een participatieve component verdwijnt daarom naar de achtergrond en maakt plaats voor de vraag: hoe geven we daadwerkelijk inhoud aan participatie in concrete situaties? Hierbij willen we ook verder leren vanuit concrete situaties. Het komende jaar zullen er, conform afspraak, via de Eenheid Audit & Advies een aantal evaluaties naar participatietrajecten worden uitgevoerd.

Bovendien treedt over ruim een jaar de Omgevingswet in werking. Ten aanzien van participatie is een aantal belangrijke stappen gezet. Het komende jaar staat in het teken van verdere voorbereiding op de Omgevingswet, zodat we op 1 januari 2021 in lijn met de eisen hiervan acteren.

“Wat voor de mensen in een gebied hun dagelijkse woonomgeving is, dat is voor ons gewoon een dossier. Wij hebben geen mentaal eigenaarschap maar een professioneel ambtelijk eigenaarschap. 's Middags als wij de deur achter ons dichttrekken maken we ons wellicht nog druk over de procesgang maar niet over de inhoud. Regelgeving is onze houvast, daar kunnen we ons dan ook makkelijk achter verschuilen.

Dat veroorzaakt een kloof tussen inwoners en andere belanghebbenden en provincie. Het gebrek aan vertrouwen, wederzijds. Ik hoor collega's zeggen: ze zijn er alleen maar op uit om ons te bevechten. Hun belang is tegengesteld aan het onze. 'Ze', dat zijn de gebiedspartijen, de mensen om wiens gebied het gaat. Hoe kan dat belang in vredesnaam tegengesteld zijn aan het provinciale belang als je doelstellingen om een mooi gebied te maken hetzelfde zijn? Om daar uit te komen bestaat maar één oplossing: oprecht luisteren. Naar het andere perspectief. Een open houding, onze eigen vooringenomenheid thuis laten. Ik heb het ervaren: wat al die partijen steeds gezegd hebben, dat klopt gewoon, maar wij konden of wilden niet luisteren.”

Bijeenkomst participatie leden PS

Een ander aandachtspunt is het gesprek over participatie tussen GS en PS. Dat is ook de reden waarom we, in nauw overleg met de griffie, op 8 januari een themabespreking over dit onderwerp organiseren en hebben gekozen voor deze invulling van de afspraak om na één jaar terug te kijken op de afspraken uit de participatienotitie.

Het betrekken van inwoners, bedrijven, belangengroepen, kennisinstellingen en mede-overheden bij onze beleidsvorming is van grote betekenis voor het democratisch proces. Door middel van concrete casussen verkennen we graag met u de kansen die participatie biedt en op welke manier wij u hierin optimaal kunnen bedienen.

Oók samen met u verkennen we graag de manier waarop wij het samenspel tussen organisatie, GS en volksvertegenwoordiging de komende jaren verder vormgeven. Zo maken we het thema participatie zélf participatief.